

WEST BENGAL STATE UNIVERSITY

B.A. Honours PART-I Examinations, 2016

SANSKRIT- HONOURS

PAPER-SANA-II

Time Allotted: 4 Hours

Full Marks: 100

The figures in the margin indicate full marks. Candidates should answer in their own words and adhere to the word limit as practicable.

Unit-I

Marks – 20

1. Define Sandhi after Viśvanātha. What are its varieties? Define and illustrate any two of them. 2+2+6=10

OR

- What are the characteristics of a Sanskrit drama? Mention one drama you have already read showing the application of the characteristics. 4+6 = 10
2. Write explanatory notes on any two from the following: 5×2 = 10
नान्दी, प्रकरणम्, विष्कम्भः, पताका।

Unit-II

Marks – 30

3. कालिदासस्य सर्वस्वमभिज्ञानशकुन्तलम्। 10
तत्रापि चतुर्थोऽङ्को यत्र याति शकुन्तला ॥
Justify the appropriateness of the statement.

OR

- Discuss the dramatic significance of the introduction of Sānumati as an invisible figure in the sixth act of the drama Abhijñānaśakuntalā. 10

OR

- What is the significance of Hamsapadikā's song that has been introduced in the fifth act of the drama Abhijñāna-Śakuntalam? Discuss fully. 10
4. Translate into English or Bengali any *one* from the following verses: 5×1 = 5
- (a) ग्रीवाभङ्गाभिरामं मुहुरनुपतति स्यन्दने दत्तदृष्टिः
पश्चाद्ध्वेन प्रविष्टः शरपतनभयाद् भूयसा पूर्वकायम्।
दभैरर्धावलीढैः श्रमाविवृतमुखवभ्रंशिभिः कीर्णवर्त्मा
पश्योदग्रप्लुतत्वाद् विर्यात् बहुतरं स्तोकमुर्त्या प्रयाति ॥
- (b) रम्याणि वीक्ष्य मधुराञ्च निशम्य शब्दान्
पर्युत्सुको भवति यत् सुखितोऽपि जन्तुः।
तच्चेनसा स्मरति नूनमबोधपूर्वं
भावस्थिराणि जननान्तरसौहृदानि ॥
5. Explain into Sanskrit with reference to the context any *one* from the following verses: 8×1 = 8
- (a) अनाघ्रातं पुष्पं किसलयमलूनं कररूहै-
रनाविद्धं रत्नं मधु नवमनास्वादितरसम्।
अखण्डं पुण्यानां फलमिव च तद्रूपमनर्घं
न जाने भोक्तारं कमिह समुपस्थास्यति विधिः ॥
- (b) स्वप्नो नु माया नु मतिभ्रमो नु
विलष्टं नु तावत्फलमेव पुण्यम्।
असन्निवृत्त्यै तदतोतमेते
मनोरथा नाम तटप्रपाताः ॥
6. Name and expound the Samāsa in जननान्तरसौहृदानि in 4(b) or अनास्वादितरसम् in 5(a). 2
7. Render into Sanskrit in Devanāgarī script any *one* from the following: 5×1 = 5
- (a) तूज्भा ण आणे हिअअं मम उण काभो दिवावि रात्तिम्मि।
णिगधिण तवइ वलीअं तुइ वुत्तमनोरदाइ अत्ताइ ॥
- (b) अहिणवमहुलोलुवो तुमं तह परिचुम्बिअ चुअमञ्जरि।
कमलवसइमेत्तणिव्वुदो महुअर विम्हरिअ सि णं कहँ ॥

Unit-III
Marks – 20

8. 'स्वप्नवासवदत्तस्य दाहकोऽभून्न पावकः'— Justify the remark with illustrations. 10
OR

Compare and contrast the character of Vāsavadattā and Padmāvati.

9. Translate into English or Bengali any *one* from the following verses: 5×1 = 5

(a) ऋज्जायतां च विरलां च नतोन्नतां च
सप्तर्षिवंशकुटिलां च निवर्तनेषु।
निर्मुच्छमानभुजगोदरनिर्मलस्य
सीमामिवाम्बरतलस्य विभज्यमानाम्॥

(b) किं वक्ष्यतीति हृदयं परिशङ्कितं मे
कन्या मयाप्यपहृता न च रक्षिता सा।
भाग्यैश्चलैर्महदवाप्तगुणोपधातः
पुत्रः पितुर्जनितरोष इवास्मि भीतः॥

10. Amplify in Sanskrit any *one* from the following: 5×1 = 5

(a) प्रायेण हि नरेन्द्रश्री सोत्सादैरेव भुज्यते।
(b) कर्तारः सुलभा लोके विज्ञातारस्तु दुर्लभाः।

Unit-IV
Marks – 30

11. Delineate the character of Sitā as you find in the 'Uttarārāmacarita'. Do you notice any deviation from her character as depicted by Vālmīki in the Rāmāyaṇa? 12

OR

Bring out the dramatic importance of the Act III of the 'Uttarārāmacarita'. Do you notice any influence of the predecessors of Bhavabhūti in their act?

OR

What is the source of the drama 'Uttararāmacarita' of Bhavabhūti? Analyse the deviation of the drama from the source. Do you think that these have enhanced the quality of the drama?

12. Translate into English or Bengali any *two* from the following verses: 2×5 = 10

(a) वितरति गुरुः प्राज्ञे विद्यां यथैव यथा जडे
न तु खलु तयोज्ञाने शक्तिं करोत्यपहन्ति वा।
भवति च पुनर्भूयान्भेदः फलं प्रति तद्यथा
प्रभवति शुचिर्विम्बग्राहे मणिर्न मृदादयः ॥

(b) कष्टो जनः कुलधनैरनुरञ्जनीय-
स्तन्नो यदुक्तमशिवं न हि तत्क्षमं ते।
नैसर्गिकी सुरभिणः कुसुमस्य सिद्धा
मूर्ध्नि स्थितिर्न चरणैरवताडतानि ॥

(c) तत्कालं प्रियजनविप्रयोगजन्मा
तीव्रोऽपि प्रतिकृतिवाश्चया विसोढः।
दुःखाग्निर्मनसि पुनर्विपच्यमानो
हृन्मर्मव्रण इव वेदनां करोति ॥

(d) ब्रह्मादयो ब्रह्महिताय तप्ता
परःसहस्राः शरदस्तपांसि।
एतान्यपश्यन्मुखः पुराणाः
स्वान्येव तेजांसि तपोमयानि ॥

13. Explain in Sanskrit with reference to the context any *one* from the following verses: 8×1 = 8

(a) अनिर्भिन्नो गर्भारन्वादान्तगूडघनव्यथः।
पुटपाकप्रतीकाशो रामस्य करुणो रसः ॥

(b) लौकिकानां हि साधूनामर्थं वागनुवर्तते।
ऋषीणां पुनराद्यानां वाचमर्थोऽनुवर्तते ॥